

СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА БІЖЕНЦІВ ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ

Котляр О. І.

Кандидат юридичних наук, докторант кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Анотація. *Вся структура міжнародного захисту біженців ґрунтується на концепціях прав людини. Оскільки міжнародне право прав людини стосується усіх людей, в тому числі і біженців, незалежно від їхнього правового статусу, воно являє собою еталон для оцінки якості ставлення, яке країни притулку надають на своїй території біженцям і особам, що шукають притулок.*

Міжнародне право, що стосується біженців, має на меті завдання забезпечення гуманного поводження з групами людей, які є найбільш вразливими. Через це воно доволі тісно пов'язане з міжнародним правом у галузі прав людини, завданням якого є збереження гідності та благополуччя кожної людини. У міжнародному праві неухильно зростає питома вага норм, орієнтованих на людину. Основу цих норм становить принцип поваги прав людини та основних свобод, що передбачає їхнє загальне значення.

Визначено, що норми міжнародного права, що застосовуються до біженців, є численними та неоднорідними, тому єдиний погляд на їхнє місце у системі сучасного міжнародного права відсутній. Наголошено, що специфіка правового статусу біженців полягає у тому, що вони водночас наділені основними правами людини, які застосовуються до всіх осіб незалежно від статусу і носять загальний характер, та користуються правами та привілеями, властивими лише біженцям, якими вони наділені на підставі спеціальних універсальних і регіональних міжнародних угод.

Ключові слова: міжнародне право прав людини, міжнародне гуманітарне право, біженець, конвенційний біженець.

Постановка проблеми. Проблема вимушеного переміщення людей залишається і в ХХІ столітті найгострішою. Однією з найбільш уразливих груп населення у світі є біженці, які можуть піддаватися порушенням прав людини. Іноді вони не тільки постраждали або побоюються постраждати від порушень прав людини у країні походження, але й надалі можуть переживати порушення прав людини на всіх етапах циклу свого переміщення. Саме проблема біженців залишається на сьогодні одним з найскладніших питань, яке стоїть перед світовою спільнотою. Вся структура міжнародного захисту біженців ґрунтується на концепціях прав людини. Оскільки міжнародне право прав людини стосується усіх людей, в тому числі і біженців, незалежно від їхнього правового статусу, воно являє собою еталон для оцінки якості ставлення, яке країни притулку надають на своїй території біженцям і особам, що шукають притулок. Особливо це важливо, коли держави не є учасницями договорів про біженців.

Мета статті – визначення місця інституту біженців у міжнародному праві, аналіз міжнародно-правових норм, що складають основу захисту біженців.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у дослідження міжнародно-правового співробітництва у галузі прав людини зробили такі вчені, як М. В. Буроменський, В. Г. Буткевич, М. М. Гнатівський, В. Н. Денисов, А. І. Дмитрієв, В. І. Євінгов, В.В. Мицик. Їхні праці формують уяву про розвиток, сучасний стан міжнарод-

ного права з питань захисту прав людини, аналізуються міжнародні угоди, практика їх застосування, тлумачення міжнародними судовими та квазісудовими органами. Забезпечення прав біженців та шукачів притулку в Україні досліджували Анісімова Т. Є. та Стешенко В. М. Конституційно-правовим аспектам інституту притулку в національному праві приділено увагу Шаповала В. М., Крижанівського С. В. Серед зарубіжних науковців, які займалися дослідженнями по даній тематиці, варто відзначити Е. Бредлі, А. Граль-Мадсена, Гай С. Гудвина-Гілла, М. Дженіса, Г. Меландера, Я.А. Макдональдса, Д. Рубіо-Марма, Л. Холборна.

Основні результати дослідження. Міжнародне право біженців є галуззю міжнародного публічного права. З цього випливає, що до міжнародного права біженців застосовується загальна частина міжнародного публічного права, що стосується джерел, основних принципів, правил співвідношення міжнародного публічного права та національного права.

Міжнародне право, що стосується біженців, має на меті завдання забезпечення гуманного поводження з групами людей, які є найбільш вразливими. Саме тому воно доволі тісно пов'язане з міжнародним правом у галузі прав людини, завданням якого є збереження гідності та благополуччя кожної людини. У міжнародному праві неухильно зростає питома вага норм, орієнтованих на людину. Основу цих норм становить принцип поваги прав людини та основних свобод, що передбачає їхнє загальне значення:

- 1) поширення прав і основних свобод на всіх людей без будь-якої дискримінації;
- 2) залучення всіх держав у відповідні дії щодо забезпечення цих прав;
- 3) забезпечення основних прав і свобод як в нормальних життєвих ситуаціях, так і в умовах надзвичайного стану або під час збройних конфліктів.

Отже, міжнародне публічне право визначає стандарти в галузі захисту прав людини та основних свобод. Держави-члени міжнародних договорів у сфері прав людини зобов'язуються дотримуватися цих стандартів та поважати права людини і основні свободи. Таким чином, частина джерел міжнародного права біженців співпадає з джерелами міжнародного права захисту прав людини. Держави, що приєдналися до міжнародного договору, зобов'язуються виконувати ці зобов'язання по відношенню до всіх осіб, що знаходяться під його юрисдикцією.

Відзначимо, що у доктрині міжнародного права існують різні погляди з питання щодо єдності чи специфіки міжнародно-правових актів, що стосуються прав людини. По-перше, у цій сфері застосовується різна термінологія: «міжнародне право прав людини» (Лукашук І. І., Рехмен Дж.), «міжнародне право захисту прав людини та основних свобод» (Буткевич В. Г.), «міжнародні права людини» (Доннелі Дж.), «захист прав людини» (Кассезе А.), «міжнародний захист прав людини» (Шоу М.Н.), «права народів» (Африканська хартія прав людини і народів), «міжнародне гуманітарне право» (Шоу М. Н.), «гуманітарне право збройних конфліктів» (Флік Д.). По-друге, фахівці пропонують різні конструкції співвідношення таких прав. Деякі вчені вважають міжнародне право захисту прав людини та основних свобод інститутом міжнародного гуманітарного права (Черниченко С. В., Ігнатенко Г. В., Тіунов О. І. та ін.) Згідно з іншою точкою зору воно є однією з головних галузей сучасного міжнародного права (Лукашук І. І., Буткевич В. Г., Ісакович С.В.) [9, с. 58].

Визнаний вітчизняний вчений з цього питання В. Г. Буткевич наголошує, що у широкому, галузевому сенсі під терміном «міжнародний захист прав людини та основних свобод» «...найчастіше розуміють систему міжнародно-правових норм, принципів і стандартів, закріплених у міжнародних договорах універсального, регіонального та локаль-

ного характеру, які визначають права і свободи людини, зобов'язання держав і міжнародних організацій щодо їх дотримання, а також міжнародні механізми забезпечення і контролю за дотриманням суб'єктами міжнародного права зобов'язань у цій галузі права і відновленням порушених прав конкретних осіб чи груп населення» [2, с. 196].

Професор Буткевич В. Г. зазначає, що міжнародне право захисту прав людини та основних свобод, або міжнародне право прав людини (що є те ж саме), і міжнародне гуманітарне право є різними галузями сучасного міжнародного права. Звертає на це увагу і професор Лукашук, який підкреслює, що «міжнародне право прав людини є галуззю міжнародного права, принципи якого регулюють співпрацю держав у забезпеченні прав людини» [8, с. 6], а «міжнародне гуманітарне право – це галузь міжнародного права, принципи і норми якого з метою обмеження бід війни визначають недопустимі методи та засоби ведення військових дій та захищають жертв війни [8, с. 315]. Також ці галузі відрізняються і за часом виникнення, адже про гуманітарне право йшлося ще у праці Г. Гроція «Про право війни і миру» («*De jure belli ac pacis*») 1625 р., а міжнародне право прав людини бере свій початок з положень Статуту ООН 1945 р.

Швейцарський суспільний діяч, багатолітній член керівництва Міжнародного Червоного Хреста, голова його Юридичної комісії професор Жан Симон Пікте визначає, що міжнародне гуманітарне право є «найважливішим розділом міжнародного права, який пронизаний духом гуманності та направлений на захист особи у воєнний час» [11, с. 6].

Підсумовуючи вищенаведене, можна констатувати, що вітчизняні вчені та й не тільки вітчизняні (Кассезе А., Шоу М., Грін Лю, Мак_Дугал М. С., Рехмен Дж), виділяють дві галузі сучасного міжнародного права: міжнародне право прав людини та міжнародне гуманітарне право, яке ще іменують правом збройних конфліктів. Тобто право, яке застосовується для захисту прав людини у мирний час, і право, яке застосовується під час збройних конфліктів [10, с. 59].

Генезис міжнародної нормотворчості, прийняття нових документів у сфері прав людини призводять до того, що міжнародне право збагачується принципами і нормами, які регулюють права людини, гарантуючи особі право користуватися основними правами та свободами у період збройних конфліктів, мінімізуючи біди, що спричиняються воєнними діями та захищаючи людину від свавілля та насилля. Отже, конкретне співставлення цих двох галузей – міжнародне право прав людини та міжнародне гуманітарне право дає нам змогу стверджувати, що вони за своїми принципами та цілями тісно взаємопов'язані.

При аналізі, можемо дійти до висновку, що багато загальноновизнаних прав людини прямо поширюється на біженців. До них належать право на життя, захист від катувань і поганого поводження, право на громадянство, право на свободу пересувань, право залишати будь-яку країну, включаючи свою власну, і повертатися в свою країну, право не зазнавати примусового повернення.

Ці права поруч з іншими громадянськими, політичними, економічними, соціальними і культурними правами стосовно всіх осіб, як громадян, так і не громадян, закріплені у Загальній декларації прав людини Міжнародному пакті про громадянські і політичні права [9] та Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права, які разом складають Міжнародний білль про права людини:

а) «Ніхто не може зазнавати безпідставного арешту, затримання чи вигнання» (Стаття 9 Загальної декларації прав людини);

б) «Кожна людина має право шукати притулку від переслідування в інших країнах та користуватися цим притулком» (Стаття 14 Загальної декларації прав людини); «Кожна людина має право на громадянство» (Стаття 15 Загальної декларації прав людини).

с) «Кожна людина має право вільно пересуватися і обирати собі місце проживання в межах кожної держави. Кожна людина має право залишати будь-яку країну, включаючи свою власну, і повертатися в свою країну». (Стаття 13 Загальної декларації прав людини [5]; Стаття 12 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права [9]).

Відзначимо, що не всі важливі права біженців конкретно згадуються в Міжнародному біллі про права людини. Центральним елементом міжнародного захисту біженців є право не зазнавати примусового повернення чи висилки у ситуації, яка може поставити під загрозу чие-небудь життя або свободу. Це так званий принцип заборони примусового повернення, який закріплений у статті 33 Конвенції 1951 року.

Принцип заборони примусового повернення мав подальший розвиток у статті третій Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, в якій проголошено, що «жодна держава-учасниця не повинна висилати, повертати (refouler) або видавати яку-небудь особу іншій державі, якщо існують серйозні підстави вважати, що їй може там загрозувати застосування катувань» (пункт 1). Крім того, «для визначення наявності таких підстав компетентна влада бере до уваги всі обставини, які стосуються справи, включаючи у відповідних випадках існування в даній державі постійної практики бруталних і масових порушень прав людини» (пункт 2) [7, с. 92].

Розвиток інституту права притулку як засобу захисту людини, яка переслідується з будь-яких мотивів, відбувався за безпосереднього втручання у цей процес держави. Надання права притулку можна визначити як надання державою притулку на своїй території (або у своєму дипломатичному представництві на іноземній території), тобто можливість в'їзду та перебування особи, яка переслідується в іншій державі за політичними, релігійними та іншими мотивами. На відміну від усіх інших політичних прав така можливість надається громадянам інших держав або особам без громадянства.

Підкреслимо, що надання притулку відноситься до виключної прерогативи держави і є політичним питанням. Прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 14 грудня 1967 р. Декларація про територіальний притулок у пункті 3 статті 1 зазначає: «оцінка підстав для надання притулку лежить на державі, що надає його» [4]. Європейська конвенція про територіальний притулок 1977 р. у статті 2 проголошує право держав надавати притулок, у тому числі і по причинах гуманітарного характеру. Статус біженця займає правовий простір, що характеризується, з одного боку принципом суверенітету держав і пов'язаним з ним принципами територіального верховенства і самозбереження, а з іншого боку – гуманітарними принципами, що витікають з норм міжнародного права і договорів.

У європейських країнах статус біженця регулюється нормами Конвенції ООН 1951 р. про статус біженців і Протоколу до неї 1967 р. Ці два документи по захисту біженців ратифіковані 145 країнами. У 1990 році була прийнята Конвенція про право притулку і поводження з біженцями, так звана Дублінська конвенція. Положення міжнародного права доповнюються нормами національного права, що надає додатковий «гуманітарний» статус.

З точки зору сучасного міжнародного права термін «біженець» є доволі конкретним за своїм характером, адже правовий зміст визначається чітко у відповідності з принципами та нормами міжнародного права. Зміст дефініції є набагато вужчим за той, який ми вкладаємо у нього в нашому повсякденному житті.

Варто наголосити, що для міжнародного права при визнанні за особою статусу біженця мають важливе значення причини, за якими особа залишає свій дім у пошуках притулку. Визначення дефініції «біженець» найтіснішим чином пов'язаний з нормативно-

правоими джерелами міжнародного права, що регламентують правовий статус біженців, які в основному містяться у міжнародних угодах.

Держави-учасниці Конвенції 1951 р. погодились, що термін «біженець» повинен застосовуватися до осіб, які визнані біженцями у відповідності з раніш прийнятими міжнародними угодами від 12 травня 1926 р. і 30 червня 1928 р. або згідно з конвенціями від 28 жовтня 1933 р. і 10 лютого 1938 р., Протоколом від 14 вересня 1939 р. або згідно зі Статутом Міжнародної організації у справах біженців (Ст. 1. А. п. 1.) а також до будь-якої особи, що відповідає положенням п. 2 розділу А ст. 1 Конвенції, де визначено: термін «біженець» означає особу, яка «внаслідок подій, які відбулися до 1 січня 1951 р., і через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни своєї національної належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань» [6].

Однак визначення поняття «біженець» Конвенції 1951 р. мало обмеження. По-перше, це часове обмеження. Воно полягає у тому, що згідно Конвенції право вважатися біженцем не поширюється на осіб, що стали такими у результаті подій, які відбулися після 1 січня 1951 р. По-друге, це географічне обмеження: «події, які відбулися у Європі до 1 січня 1951 р.». Наявність обмежень доволі обтяжувало вирішення проблеми біженців, виключаючи зі сфери конвенції мільйони фактичних біженців.

Для вирішення вищевказаної проблеми у 1957 р. був прийнятий Протокол, що стосується статусу біженця. Протокол відмінив положення Конвенції 1951 р. про обмеження строку 1951 р., що зробило Конвенцію універсальною угодою.

Протокол є окремим юридичним документом, до якого може приєднатися будь-яка держава, не являючись учасником Конвенції 1951 р. Держава, яка приєднується до Протоколу бере на себе зобов'язання застосовувати положення Конвенції 1951 р. по відношенню до біженців, що підпадають під її визначення, однак без посилань на 1951 р. Якщо держава приєднується тільки до Протоколу, то вона не може вносити географічне застереження.

За даними ООН Франція, США та Великобританія входять у першу трійку рейтингу країн по кількості прийнятих заяв біженців. За ними – Німеччина та Канада. Ситуація щодо біженців пов'язана і з прийняттям більш жорстких законів щодо обмеження кількості біженців. Однак, держави визнають, що біженець – це особа, яка має право на надання захисту та допомоги. В одних державах принцип надання притулку біженцям визнається у Конституції, в інших – ратифікація Конвенції 1951 р. про статус біженців і Протоколу 1967 р. безпосередньо впливає на національне право, а в певних випадках держави, що ратифікували ці документи, знаючи свої міжнародні зобов'язання, можуть ввести в дію конкретне законодавство по вирішенню проблеми біженців або ввести відповідні адміністративні процедури по їх вирішенню» [3, с. 36].

Окрім політичного притулку, особа може претендувати на отримання «гуманітарного притулку» згідно Європейської конвенції з прав людини. У даному випадку прохання про надання притулку пов'язане не з політикою держави, у якій дана особа піддається переслідуванню, а з порушенням прав людини. Буроменський М. В. підкреслює, що право на притулок слід вважати природнім, у тому сенсі, що нікому не може бути відмовлено у пошуку притулку. А з точки зору міжнародного права, залишається невизначеним питання

щодо права людини на одержання притулку, адже не існує міжнародно-правової норми загального міжнародного права про обов'язок держави надати притулок [1, с. 133].

Можливість дипломатичного захисту біженців не передбачена міжнародним правом, що знаходить своє відображення в Конвенції про статус біженців. Комісія міжнародного права ООН запропонувала поширити захист і на біженців. При обговорення даного питання у рамках Генеральної Асамблеї ООН більшість представників висловилося проти, зробивши заяву про те, що мова повинна йти про функціональну концепцію, згідно якої захист біженців здійснюється Управлінням Верховного комісара ООН по справам біженців. Разом з тим чимало представників врахували, що підхід комісії узгоджується з розвитком нормативної бази в галузі прав людини [8, с. 399].

Що стосується осіб без громадянства, то вони також не користуються дипломатичним захистом. У міжнародній судовій практиці, особливо у минулому, не однократно висловлювалася думка, згідно якої держава «не здійснює міжнародне правопорушення, причиняючи шкоду особі, що не володіє громадянством, і відповідно жодна держава не вправі втручатися або клопотати про неї». І. Лукашук вірно відзначає, що це положення свідчить про явно недостатню захищеність апатридів, що не відповідає сучасним принципам захисту прав людини. Пропозиція змінити такий стан піднімалася неодноразово. У резолюції Інституту міжнародного права 1965 р. йшла мова про можливість висунення міжнародної претензії, коли фізична особа, якій причинена шкода, є громадянином цієї держави або особою, яку держава згідно міжнародного права вправі зарахувати до свого основного населення та метою дипломатичного захисту. З цього випливає, що з метою дипломатичного захисту пропонується прирівнювати апатридів до громадян. Ця ідея прокладає собі шлях і в позитивне право, правда, тільки на європейському рівні. Європейська конвенція про консульські функції передбачає: «Консульська посадова особа держави, в якій апатрид має звичайне місце проживання, може захищати її... за умови, що відповідна особа не є бувшим громадянином приймаючої держави» [8, с. 398].

Сучасне міжнародне право у цілому негативно ставиться до безгромадянства. Воно направлено на скорочення випадків такого стану і прагне мети всесвітнього скорочення таких випадків. Саме цьому присвячена Конвенція про скорочення без громадянства 1961 р. Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 30 листопада 1976 р. встановлено, що органом, до якого можуть звертатися особи, які вважають, що по відношенню до них не дотримуються права, передбачені цією Конвенцією, є Управління Верховного комісара ООН по справам біженців.

У практичному плані функції забезпечення міжнародного захисту включають недопущення примусового повернення, надання допомоги у розгляді запитів осіб, які шукають притулку, надання правових консультацій і допомоги, сприяння у вжитті заходів щодо забезпечення фізичної безпеки біженців, сприяння добровільній репатріації та надання відповідної допомоги; а також надання допомоги біженцям у переселенні (стаття 8 Статуту УВКБ) [12].

Норми міжнародного права, що застосовуються до біженців, є численними та неоднорідними, тому єдиний погляд на їхнє місце у системі сучасного міжнародного права відсутній. Специфіка правового статусу біженців полягає у тому, що вони водночас наділені основними правами людини, які застосовуються до всіх осіб незалежно від статусу і носять загальний характер, і користуються правами та привілеями, властивими лише біженцям, якими вони наділені на підставі спеціальних універсальних і регіональних міжнародних угод.

Висновки. Правову базу для захисту біженців складають міжнародне право, що стосується біженців, міжнародне право прав людини, а при певних обставинах – міжнародне гуманітарне право та міжнародне кримінальне право.

Виходячи з цього, а також із визначень галузі та інституту міжнародного права, міжнародне право захисту прав біженців можна вважати інститутом у складі галузі міжнародного права захисту прав людини. При цьому інститут захисту прав біженців є настільки розвиненим, що має ряд своїх особливостей, зокрема щодо співвідношення та взаємодії із рештою норм галузі міжнародного захисту прав людини, серед яких:

1) саме порушення прав людини, насамперед принципу заборони дискримінації, є причиною потоків біженців;

2) необхідною умовою добровільного повернення біженців до країн свого походження є відновлення поваги й додержання всіх категорій прав людини;

3) біженці нарівні з іншими людьми користуються можливостями міжнародного механізму контролю за додержанням міжнародних угод у сфері захисту прав людини.

Положення біженців є класичним прикладом взаємозалежності міжнародного співтовариства, адже він наочно показує, як проблеми однієї країни безпосередньо впливають на інші держави. Адже недотримання прав людини найчастіше є причиною криз, пов'язаних з біженцями. І завданням світової спільноти є прикладення зусиль для покращення становища з правами людини у країнах, які є «постачальниками» біженців, що необхідно для виникнення реальної перспективи добровільного повернення та реінтеграції.

Список використаної літератури

1. Буроменський М. В. Міжнародний захист прав людини та права біженців. Навчальний посібник / Буроменський М. В. – К, 2002. – 160 с.
2. Буткевич В. Г. Поняття, функції та принципи міжнародного захисту прав людини та основних свобод // Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожній О. В. Міжнародне право. Основні галузі. – К. : Либідь, 2004. – 816 с.
3. Гудвин-Гилл Г. С. Статус беженца в международном праве. – М. : ЮНИТИ, 1997. – 647 с. (Перевод с английского Иванченков А. В., Левина М. И.).
4. Декларация о территориальном убежище. Принята Генеральной Ассамблеей ООН 14 декабря 1967 г. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/territorial_asylum.shtml.
5. Загальна декларація прав людини / Права людини: Міжнародні договори України [упоряд. Кучеренко Ю.К.]. – К. : Юрінформ, 1992. – С. 181-192. – (Декларації, документи).
6. Конвенція про статус біженців. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_011.
7. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання // Права людини. Міжнародні договори України. Декларації, документи. – 2-е вид. / Упор. Ю. К. Кучеренко. – К.: Юрінком, 1992. – С. 92-108.
8. Лукашук И. И. Международное право: особенная часть: учебник для студентов юридических факультетов и вузов. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – М. : ВолтерсКлувер, 2005. – 517 с.
9. Международный пакт о гражданских и политических правах от 16 декабря 1966 г. // Действующее международное право: в 3т. / [сост. Ю. М. Колосков, Э. С. Кривчикова]. – М. : Прогресс, – Т. 2. 1996. – С. 56-68.

10. Мицик В. В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: підручник для ВУЗів / Київ. нац. ун. ім. Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин. – К. : Видавничий дім «Промені», 2010. – 722 с.
11. Пикте Ж. Развитие и принципы международного гуманитарного права. (Курс, прочитанный в июле 1982 г. Жаном Пикте в Страсбургском университете в рамках информационной сессии, организованной Международным институтом прав человека). – М. : Изд-во Междунар. Ком. Красного Креста, 1994. – 127 с.
12. Статут Управління Верховного Комісара Організації Об'єднаних. – [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://reflaw.narod.ru/HTMLs/lows/inter/ustav.htm>.

THE RELATION OF THE REFUGEES' INTERNATIONAL LAW AND THE INTERNATIONAL LAW OF HUMAN RIGHTS

Kotlyar O. I.

Candidate of Juridical Sciences, Doctoral student of International Relations of Kyiv National Taras Shevchenko University.

Abstract. *The whole structure of international refugees' protection is based on the concepts of human rights. As the international law of human rights refers to all people, including refugees despite their legal status, it is the standard for evaluation of quality treatment, which is provided for refugees or people searching for asylum by asylum countries on their territory. It is especially important when the countries are not the participants of refugees treaties.*

The international law concerning refugees has the task to provide humane treatment to groups of people, which are the most vulnerable. That's why it is to some extent closely connected to the law in the sphere of human rights, and its task is to preserve the dignity and welfare of every person. The ration of norms oriented on the human increases steadily in the international law. The principle of human rights and freedoms, which presupposes their common value, is the basis of these norms.

It is defined that the norms of international law administered to refugees are numerous and variegated, that's why there is no common opinion as to their position in the system of modern international law. It is emphasized that the specific character of the refugees' legal status is embodied in the fact that they at the same time are provided with the main human rights, which have common value and are administered to all persons despite their status, and take advantage of rights and privileges characteristic to refugees only, which they receive on the grounds of special universal and regional international treaties.

Key words: *international human rights law, international humanitarian law, refugee, convention refugee.*

Referances

1. Buromens'ky'j M. V. Mizhnarodny'j zaxy'st prav lyudy'ny' ta prava bizhencziv. Navchal'ny'j posibny'k / Buromens'ky'j M. V. – K., 2002. – 160 s.
2. Butkevych V. G. Ponyattya, funkcziji ta pry'ncy'py' mizhnarodnogo zaxy'stu prav lyudy'ny' ta osnovny'x svobod // Butkevych V. G., My'cy'k V. V., Zadorozhnij O. V. Mizhnarodne pravo. Osnovni galuzi. – K. : Ly'bid', 2004. – 816 s.
3. Gudvy'n-Gy'll G. S. Status bezhencza v mezhdunardnom prave. – M. : YuNY'TY', 1997. – 647 c. (Perevod s angly'jskogo Y'vanchenkov A.V., Levy'na M.Y'.).
4. Deklaracya o terry'tory'al'nomu bezhy'shhe. Pry'nyata General'noj Assambleej OON 14 dekabrya 1967 g. – [Elektronne dzherelo]. – Rezhy'm dostupu: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/territorial_asylum.shtml.
5. Zagal'na deklaracya prav lyudy'ny' / Prava lyudy'ny': Mizhnarodni dogovory' Ukrayiny' [uporyad. Kucherenko Yu.K.]. – K. : Yurinform, 1992. – S. 181-192. – (Deklaracziyi, dokumenty').

6. Konvencziya pro status bizhencziv. – [Elektronne dzherelo]. – Rezhym dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_011.
7. Konvencziya proty' katuvan' ta inshy'x zhorstoky'x, nelyuds'ky'x abo taky'x, shho pry'ny'zhuyut' gidnist', vy'div povodzhennya ta pokarannya // Prava lyudy'ny'. Mizhnarodni dogovory' Ukrayiny'. Deklaracziyi, dokumenty'. – 2-e vy'd. /Upor. Yu. K. Kucherenko. – K. : Yurinkom, 1992. – S. 92-108.
8. Lukashuk Y'. Y'. Mezhdunarodnoe pravo: osobennayachast': uchebny'k dlya studentovyury'dy' chesky' xful'tetov y' vuzov. – Y'zd. 3-e, pererab. y' dop. – M. : VoltersKluver, 2005. – 517 s.
9. Mezhdunarodnyj pakt o grazhdansky'x y' poly'ty'chesky'x pravax ot 16 dekabrya 1966g. // Dejstvuyushheemezhdunarodnoe pravo: v 3t. / [sost. Yu. M. Koloskov, E. S. Kry'vchy'kova]. – M. : Progress, – T. 2. 1996. – S. 56-68.
10. My'cy'k V. V. Prava lyudy'ny' u mizhnarodnomu pravi. Mizhnarodno-pravovi mexanizmy' zaxy'stu: pidruchny'k dlya VUZiv / Ky'yiv. nacz. un. im. Tarasa Shevchenka. Insty'tut mizhnarodny'x vidnosy'n. – K. : Vy'davny'chy'j dim «Promeni», 2010. –722 s.
11. Py'kte Zh. Razvy'ty'e y' pry'ncy'pi mezhdunarodnogogumany'tarnogo prava. (Kurs, prochy'tannij v y'yule 1982 g. Zhanom Py'kte v Strasburgskom uny'versy'tete v ramkax y'nformacy'onoj sessy'y', organy'zovannoij Mezhdunarodnym y'nsty'tutom prav cheloveka). – M.: Y'zd-vo Mezhdunar. Kom. Krasnogo Kresta, 1994. – 127 s.
12. Statut Upravlinnya Verhovnogo Komisara Organizacziyi Ob'yednany'x. – [Elektronne dzherelo]. – Rezhym dostupu: <http://reflaw.narod.ru/HTMLs/lows/inter/ustav.htm>.

СООТНОШЕНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА БЕЖЕНЦЕВ И МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЧЕЛОВЕКА

Котляр О. И.

Кандидат юридических наук, докторант кафедры международного права Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Аннотация. *Вся структура международной защиты беженцев основывается на концепциях прав человека. Поскольку международное право прав человека касается всех людей, в том числе и беженцев, независимо от их правового статуса, оно представляет собой эталон для оценки качества отношение, страны убежища предоставляют на своей территории беженцам и лицам, ищущим убежище. Особенно это важно, когда государства не являются участниками договоров о беженцах.*

Международное право в части регулирования защиты беженцев ставит целью обеспечение гуманного обращения с группами людей, которые являются наиболее уязвимыми. Именно поэтому оно довольно тесно связано с международным правом в области прав человека, задачей которого является сохранение достоинства и благополучия каждого человека. В международном праве неуклонно возрастает вес норм, ориентированных на человека. Основу этих норм составляет принцип уважения прав человека и основных свобод, предусматривающий их общее значение.

Нормы международного права, применяемые к беженцам, многочисленны и неоднородны, поэтому единое мнение об их месте в системе современного международного права отсутствует. Специфика правового статуса беженцев заключается в том, что они одновременно наделены основными правами человека, которые применяются ко всем лицам независимо от статуса и носят общий характер, и пользуются правами и привилегиями, присущими только беженцам, которыми они наделены на основании специальных универсальных и региональных международных соглашений.

Ключевые слова: *международное право прав человека, международное гуманитарное право, беженец, конвенционный беженец.*